

24^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

1 – 2 Νοεμβρίου 2018, ΤΕΙ Θεσσαλίας

Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

**Τρόποι θεσμοθέτησης της Πληροφοριακής Παιδείας στην Ανώτατη Εκπαίδευση.
Η περίπτωση της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου
Μακεδονίας**

Φωτεινή Πολυμεράκη: Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης, Πανεπιστήμιο
Μακεδονίας Θεσσαλονίκη, Ελλάδα, τηλ. 2310 891 749, polymerf@uom.edu.gr

Λέξεις κλειδιά: Πληροφοριακή παιδεία, παράρτημα διπλώματος, εκπαιδευτικά
σεμινάρια, μελέτη περίπτωσης, ανώτατη εκπαίδευση

Περίληψη

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει τη μεθοδολογία που ακολούθησε η Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας προκειμένου να καθιερώσει την καταχώρηση της παρακολούθησης του εκπαιδευτικού προγράμματος (Πληροφοριακή Παιδεία) στο παράρτημα διπλώματος των φοιτητών.

Στις 27 Νοεμβρίου 2015, μετά από απόφαση της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, η Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης κατάφερε να θεσμοθετήσει τα εκπαιδευτικά σεμινάρια που προσφέρει δωρεάν στους φοιτητές και να ενσωματώσει τις δεξιότητες/ικανότητες που αποκτούν, μετά την παρακολούθηση των εκπαιδευτικών σεμιναρίων, στο παράρτημα διπλώματός τους. Προαπαιτούμενο γι' αυτό είναι ο φοιτητής να έχει παρακολουθήσει τουλάχιστον τέσσερις από τις δέκα θεματικές ενότητες των εκπαιδευτικών σεμιναρίων που προσφέρονται, προκειμένου να προστεθεί ως δεξιότητα στο παράρτημα διπλώματός του.

Η προσθήκη της Πληροφοριακής Παιδείας με τη μορφή των εκπαιδευτικών σεμιναρίων στο παράρτημα διπλώματος αποτέλεσε κίνητρο συμμετοχής των φοιτητών και τους ώθησε να συμμετάσχουν ολοένα και περισσότερο σε αυτά. Με την ανάλυση των στατιστικών δεδομένων της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών σεμιναρίων έγινε φανερό ότι η προσθήκη αυτή αύξησε τη συμμετοχή των φοιτητών στα εκπαιδευτικά σεμινάρια και τα έκανε γνωστά και αποδεκτά σε όλη την

Ακαδημαϊκή Κοινότητα. Εν κατακλείδι, ενδυνάμωσε τη σημασία του εκπαιδευτικού προγράμματος (Πληροφοριακής Παιδείας) της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης και έδωσε επιπλέον κύρος στη Βιβλιοθήκη.

Εισαγωγή

Η πληροφοριακή παιδεία αποτελεί τη βάση της δια βίου μάθησης. Η ανάγκη ενσωμάτωσης της Πληροφοριακής Παιδείας σε όλα τα περιβάλλοντα μάθησης και σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης είναι πλέον επιτακτική ανάγκη γεγονός που αποδεικνύεται από τη δημιουργία και ανάπτυξη αντίστοιχων προγραμμάτων εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Ο ρόλος αυτών των εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι να δημιουργούν όσο το δυνατόν περισσότερα πληροφοριακά εγγράμματα άτομα, τα οποία να είναι σε θέση να διαχειρίζονται μόνα τους την πληροφορία και να γίνονται αυτόνομα και ανεξάρτητα. Ο όρος «πληροφοριακή παιδεία» αντιπροσωπεύει μια πολύ ευρεία έννοια, ενταγμένη σε ένα πλαίσιο οδηγιών και προτύπων τα οποία ανανεώνονται συνεχώς από διάφορους και σημαντικούς φορείς.

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες για την πληροφοριακή παιδεία στη δια βίου Μάθηση της IFLA (2006) «Η πληροφοριακή επάρκεια» είναι ένας σημαντικός παράγοντας για τη δια βίου μάθηση και το πρώτο βήμα για την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων.

Πληροφοριακή Παιδεία στα Πανεπιστήμια του Εξωτερικού

Η Πληροφοριακή Παιδεία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ευρώπη παρέχεται με διάφορες μορφές όπως online σεμινάρια, προσωπική βοήθεια, τακτικά σεμινάρια ή ολοκληρωμένα μαθήματα. Αν και κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών ένα μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων διδασκαλίας στο παρελθόν ήταν εκτός του επίσημου προγράμματος σπουδών, σήμερα υπάρχουν τάσεις για την ένταξη της πληροφοριακής παιδείας στα προγράμματα σπουδών όλων των επιστημών. Όπως αναφέρει η Virkus (2003) *“αρκετές συζητήσεις έχουν πραγματοποιηθεί πάνω στο θέμα εάν η πληροφοριακή παιδεία πρέπει να διδαχθεί ως χωριστό μάθημα ή να ενσωματωθεί στο πρόγραμμα σπουδών, η πλειοψηφία υποστηρίζει το μοντέλο ενσωμάτωσης στα προγράμματα σπουδών”* (σελ. 42).

Μερικά ακαδημαϊκά ιδρύματα προσφέρουν ήδη ολοκληρωμένα μαθήματα πληροφοριακής παιδείας, με μικρές διαφοροποιήσεις όσον αφορά τον τρόπο βαθμολόγησης. Κατά την Virkus (2013) η έννοια της πληροφοριακής παιδείας εντάσσεται στα ευρωπαϊκά έγγραφα στρατηγικής και πολιτικής, αν και δεν αναφέρεται πάντοτε ρητώς, όμως δεν έχει θεσμοθετηθεί ακόμα συνεκτική πολιτική και στρατηγική σε διεθνές, εθνικό επίπεδο. Γενικότερα υπάρχει έλλειψη ολιστικής προσέγγισης της πληροφοριακής παιδείας στα Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια. Επίσης, σύμφωνα με τις αρχές της Society of College, National and University Libraries (SCONUL, 2015) η πληροφοριακή παιδεία χρειάζεται να είναι ενταγμένη στο πρόγραμμα σπουδών ώστε να αποκτήσει τη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα.

Η ενσωμάτωση της πληροφοριακής παιδείας στο πρόγραμμα σπουδών των Πανεπιστημίων ενισχύεται επίσης και με τις συστάσεις του ευρωπαϊκού προγράμματος EMPATIC-Ενίσχυση της Αυτόνομης Μάθησης μέσω Πληροφοριακών Δεξιοτήτων-(Empowering Autonomous Learning Through Information Competencies, 2010) προς τα ΑΕΙ. Μεταξύ άλλων αναφέρεται:

1. Η Πληροφοριακή Παιδεία θα πρέπει να υλοποιείται μέσω μιας διαδικασίας ενσωμάτωσής της στα προγράμματα σπουδών της Ανώτατης Εκπαίδευσης, παρόμοια με τη διαδικασία που έχει ήδη θεσπιστεί για το Γραμματισμό Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (Ιδρυματικό επίπεδο πολιτικής)
2. Θεσμοθέτηση: η προσέγγιση της Πολιτείας πρέπει να είναι ενθαρρυντική προς τη διαδικασία θεσμοθέτησης της Πληροφοριακής Παιδείας στην Ανώτατη Εκπαίδευση δεδομένου ότι είναι ένα ζήτημα που διατρέχει τις περιοχές των πολιτικών της πληροφορίας και της εκπαίδευσης (Επίπεδο πολιτικής Ακαδημαϊκού συστήματος).

Αναφορικά με τον τρόπο διάδοσης της πληροφοριακής παιδείας στα αμερικάνικα πανεπιστήμια στην έρευνα του Κώτσιου (2008) επισημαίνεται ότι παρά τη μεγάλη παράδοση των ΗΠΑ στον τομέα της Πληροφοριακής Παιδείας, δεν έχει εξελιχθεί ακόμα σε αυτόνομο μάθημα στα τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα και ότι γενικά παρατηρείται ένα μικρό ποσοστό ενσωμάτωσης της πληροφοριακής παιδείας στα προγράμματα σπουδών των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων. Η έρευνα των Raven & Rodrigues (2014) στο Πανεπιστήμιο Mount Saint Vincent στο Halifax δείχνει τον τρόπο με τον οποίο κατάφεραν οι βιβλιοθηκονόμοι να ενσωματώσουν ως υποχρεωτικό μάθημα με πιστωτικές μονάδες την Πληροφοριακή Παιδεία στο πρόγραμμα σπουδών του Πανεπιστημίου. Μια άλλη έρευνα των Cohen et al., το 2016, έδειξε ότι το 19% των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων των ΗΠΑ υποστήριζαν στο πρόγραμμα σπουδών τους μάθημα Πληροφοριακής Παιδείας από βιβλιοθηκονόμους και μόνο το 24% παρείχε πάνω από 2 πιστωτικές μονάδες (ECTS).

Οι Julien, Gross & Latham (2018) σε έρευνά τους την άνοιξη του 2016 αποτύπωσαν τις καλές πρακτικές πληροφοριακής παιδείας στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες των ΗΠΑ και του Καναδά. Η έρευνά τους απευθύνθηκε σε 191 ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ΗΠΑ και Καναδά με σκοπό να προσδιορίσει τις καλές πρακτικές των βιβλιοθηκονόμων, να βελτιώσει τις υπάρχουσες και να συγκρίνει το διαφορετικό βαθμό διάδοσης της πληροφοριακής παιδείας. Η έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν έχει αναπτυχθεί κάποιο ολοκληρωμένο πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας το οποίο θα μπορούσε να ενσωματωθεί στο πρόγραμμα σπουδών όλων των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων. Η σύγκριση μεταξύ των Καναδικών και Αμερικανικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών αποκάλυψε ότι δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους και ότι θέτονται κοινοί προβληματισμοί και σκέψεις όσον αφορά στη βελτίωση και ενίσχυση της Πληροφοριακής Παιδείας.

Πληροφοριακή Παιδεία στα Πανεπιστήμια στην Ελλάδα

Σύμφωνα με την ACRL (2015) η ενσωμάτωση της Πληροφοριακής Παιδείας στο πρόγραμμα σπουδών της Ανώτατης Εκπαίδευσης και σε συγκεκριμένες θεματικές ενότητες προτείνεται από όλα τα μοντέλα, πλαίσια και πρότυπα. Η ANZIIL/CAUL μάλιστα υποστηρίζει ότι η ενσωμάτωση της Πληροφοριακής Παιδείας θα πρέπει να γίνεται από τα πρώτα κιόλας στάδια της εκπαίδευσης και καθ' όλη τη διάρκειά της.

Κατά το Υπουργείο Παιδείας, Ερευνάς και Θρησκευμάτων (2017) τα Α.Ε.Ι. της χώρας έχουν ως αποστολή, μεταξύ άλλων:

α) να παρέχουν ποιοτική και ολοκληρωμένη εκπαίδευση, β) να συμβάλλουν στη δια βίου μάθηση με σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας, γ) να αναπτύσσουν την κριτική ικανότητα και τις δεξιότητες των φοιτητών, αποστολή η οποία είναι απόλυτα συνυφασμένη με αυτή της Πληροφοριακής Παιδείας.

Κατά την Αμερικανική Ένωση Βιβλιοθηκάρων ALA (2000) η ενσωμάτωση της πληροφοριακής παιδείας στα προγράμματα σπουδών ενός Ακαδημαϊκού Ιδρύματος είναι απαραίτητη, απαιτεί όμως προσπάθειες συνεργασίας των διδασκόντων, των βιβλιοθηκονόμων και της ακαδημαϊκής διοίκησης.

Ο ρόλος της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης είναι ιδιαίτερα σημαντικός στην προώθηση της πληροφοριακής παιδείας, μια και η αποστολή της στοχεύει να βοηθά την ακαδημαϊκή κοινότητα να μάθει πως να μαθαίνει. Στην Ελλάδα, έρευνες αποδεικνύουν την ανάγκη ενσωμάτωσης της πληροφοριακής παιδείας στα προγράμματα σπουδών των τμημάτων κάθε ακαδημαϊκού ιδρύματος (βλ πχ. Κακούρη 1998, Νικητάκης κ.α. 2004, Κορομπίλη κ.α. 2008, Κλαψόπουλος 2009 και Κλαψόπουλος κ.α. 2014).

Μια εναλλακτική προσέγγιση παροχής κινήτρου της Πληροφοριακής Παιδείας είναι αυτής της βιβλιοθήκης του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου το οποίο από το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 συνδέει τη συμμετοχή στα σεμινάρια της βιβλιοθήκης με το Πρόγραμμα Erasmus του Πανεπιστημίου. Θεωρεί τη βεβαίωση συμμετοχής στο σεμινάριο της βιβλιοθήκης ως προαπαιτούμενο δικαιολογητικό προκειμένου ένας φοιτητής να κάνει αίτηση για συμμετοχή του σε προγράμματα Erasmus.

Ο Κλαψόπουλος (2009) στα πλαίσια έρευνας στα ελληνικά ακαδημαϊκά Ιδρύματα αποτυπώνει την πορεία της Πληροφοριακής Παιδείας. Με βάση τα δεδομένα που συνέλλεξε στο πλαίσιο της έρευνας του σε όλα τα ακαδημαϊκά ιδρύματα Ελλάδας και Κύπρου, διαπιστώνει μεταξύ άλλων ότι: «Πολύ περιορισμένος αριθμός ακαδημαϊκών τμημάτων ενσωματώνουν εκπαίδευση στη χρήση της βιβλιοθήκης στη δομή του μαθήματός τους ή στους οδηγούς μελέτης. Ούτε ένα ίδρυμα δεν έχει συντάξει πολιτική πληροφοριακής παιδείας σε επίπεδο ιδρύματος (και όχι βιβλιοθήκης)».

Η Κανάκη (2011) στη διδακτορική της διατριβή, αναφέρει: «παράγοντες που επηρεάζουν την εξέλιξη της Πληροφοριακής Παιδείας είναι η ανάπτυξη στρατηγικής σε επίπεδο εκπαιδευτικού ιδρύματος που να περιλαμβάνει σχετικά χαρακτηριστικά των αποφοίτων, η γνήσια συνεργασία στην ανάπτυξη των προγραμμάτων σπουδών, το ενδιαφέρον για ερευνητική δραστηριότητα, το οποίο συνεπάγεται ανάπτυξη

κατάλληλων παιδαγωγικών μεθόδων, συμβολή διδασκόντων σε ζητήματα πληροφοριακής παιδείας, θεσμική κατοχύρωση και νομοθεσία».

Σύμφωνα με τον Κλαψόπουλο (2014) «οι ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες με την πάροδο των χρόνων έχουν αποκτήσει πλέον την εμπειρία, την υποδομή και την τεχνογνωσία που απαιτείται όσον αφορά στο πλαίσιο των πολιτικών και των καλών πρακτικών Πληροφοριακής Παιδείας. Το ζητούμενο είναι να ενσωματωθούν όλα αυτά σε ένα επίσημο έγγραφο στρατηγικής πολιτικής το οποίο θα αναπτυχθεί και θα υιοθετηθεί από τη Διοίκηση όλων των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων της χώρας».

Πληροφοριακή Παιδεία στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Σύντομο Ιστορικό

Από την αρχή της δημιουργίας του εκπαιδευτικού προγράμματος της βιβλιοθήκης (Ιανουάριος 1999) του Πανεπιστημίου Μακεδονίας υπήρχε η ιδέα θεσμοθέτησης του. Από το 2004 με την μετατροπή του εκπαιδευτικού προγράμματος από βιβλιογραφικής εκπαίδευσης σε πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας η ιδέα αυτή βελτιώθηκε και ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο. Η ένταξή του στο πρόγραμμα σπουδών δεν ήταν μια εύκολη υπόθεση μιας και πολλά προβλήματα και ερωτήματα δημιουργούνταν όπως: ποιος θα διδάξει ένα τέτοιο πρόγραμμα, ποιος θα είναι υπεύθυνος για την υλοποίησή του, πόση χρονική διάρκεια θα είχε, ποιος θα είναι υπεύθυνος για την αξιολόγησή του, γενικά η τροποποίηση του προγράμματος σπουδών είναι μια πολύ χρονοβόρα διαδικασία.

Από το Φθινόπωρο όμως του 1998 άρχισε δοκιμαστικά η εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος εκπαίδευσης των φοιτητών στη χρήση των πηγών πληροφόρησης που διαθέτει η Βιβλιοθήκη. Το πρόγραμμα Βιβλιογραφικής Εκπαίδευσης των χρηστών εφαρμόστηκε πλήρως από το 1999 και μετά. Το 2004 η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας άρχισε να αναπτύσσει το νέο πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας το οποίο απευθυνόταν στο σύνολο των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας και προσδοκούσε να μεταβάλει τα υφιστάμενα προγράμματα βιβλιογραφικής εκπαίδευσης σε ένα συγκροτημένο πολυεπίπεδο πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας. Το νέο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης στόχευε στην απόκτηση των παρακάτω επιμέρους δεξιοτήτων:

- **«Εργαλειακές» δεξιότητες (tool literacy)**
- **Δεξιότητες διαχείρισης πηγών (resource literacy)**
- **Κοινωνιο-δομικές δεξιότητες (social-structural literacy)**
- **Ερευνητικές δεξιότητες (research literacy)**
- **Εκδοτικές δεξιότητες (publishing literacy)**

Από το 2014 το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της βιβλιοθήκης υλοποιείται μέσω εκπαιδευτικών σεμιναρίων και περιλαμβάνει τις παρακάτω θεματικές ενότητες:

- 1. Προσανατολισμός στο χώρο της Βιβλιοθήκης (LIB1: Εισαγωγικό)**
- 2. Έρευνα σε βιβλιογραφικές πηγές (LIB2: Προχωρημένο)**
- 3. Πρότυπα και εργαλεία συγγραφής εργασίας (LIB3)**

4. Ψηφιακά μέσα και διαδικτυακές υπηρεσίες (LIB4) - Σε συνεργασία με το Κέντρο Υπολογιστών και Δικτύων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

α. Τρόποι Αποτελεσματικής Παρουσίασης της Εργασίας σας (LIB4a)

β. Google Tools (Google Calendar, GDrive, Google Forms) (LIB4b)

γ. Web 2.0 .Διαχείριση εργασιών μέσω Cloud εφαρμογών (LIB4c)

δ. Ανακαλύψτε τις extra δυνατότητες του Gmail (LIB4d)

5. Έρευνα για Θέματα Σχεδιασμού Σταδιοδρομίας & Αναζήτησης Εργασίας (LIB5) - Σε συνεργασία με το Γραφείο Διασύνδεσης Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

α. Τεχνικές Αναζήτησης Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων (LIB5a)

β. Τεχνικές Αναζήτησης Εργασίας (LIB5b)

6. Πώς να δημοσιεύσετε την εργασία σας σε επιστημονικά περιοδικά των κοινωνικών επιστημών (LIB6a) - Σε συνεργασία με μέλος ΔΕΠ του Πανεπιστημίου

Πώς να γράψετε ένα επιστημονικό άρθρο (LIB6b) - Σε συνεργασία με μέλος ΔΕΠ του Πανεπιστημίου

7. Πληροφοριακή Παιδεία στις Οικονομικές Επιστήμες I (LIB7a)

Πληροφοριακή Παιδεία στις Οικονομικές Επιστήμες II (LIB7b)

Το πρόγραμμα πληροφοριακής παιδείας υποστηρίζεται σε όλη τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους από την ηλεκτρονική πλατφόρμα ασύγχρονης εκπαίδευσης Compus του Πανεπιστημίου Μακεδονίας στην οποία διατίθεται το εκπαιδευτικό υλικό των σεμιναρίων καθώς και quiz αξιολόγησης των γνώσεων των φοιτητών.

Μεθοδολογία

Σύμφωνα με την ACRL - Research planning and Review Committee (2016) η τάση για τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες είναι να επιβραβεύουν τη συμμετοχή των φοιτητών σε εκπαιδευτικό σεμινάριο της Βιβλιοθήκης με κάποιου είδους πιστοποίηση/βραβείο ή έπαινο όπως π.χ. με μια βεβαίωση. Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας ακολουθώντας την τάση αυτή κατάφερε να συνδέσει το εκπαιδευτικό της πρόγραμμα με το [Παράρτημα Διπλώματος](#) (Diploma Supplement) των φοιτητών εντάσσοντας σε αυτό τις δεξιότητες που αποκτούν οι φοιτητές από τα εκπαιδευτικά σεμινάρια της Βιβλιοθήκης που παρακολουθούν.

Σε συνάντηση που είχε η Βιβλιοθήκη με τις Πρυτανικές Αρχές το 2014 με θέμα τη θεσμοθέτηση του εκπαιδευτικού προγράμματος της Βιβλιοθήκης οι Πρυτανικές αρχές πρότειναν τα εκπαιδευτικά σεμινάρια της Βιβλιοθήκης να ενσωματωθούν στο Παράρτημα Διπλώματος των φοιτητών. Παρόλο ότι η πρόταση ενσωμάτωσης των εκπαιδευτικών σεμιναρίων στο Παράρτημα Διπλώματος των φοιτητών προήλθε από τις Πρυτανικές Αρχές, η Νομική Υπηρεσία του Πανεπιστημίου ακολουθώντας το γράμμα του Νόμου σχετικά με το Παράρτημα Διπλώματος, στο οποίο σύμφωνα με το ευρωπαϊκό υπόδειγμα του Παραρτήματος Διπλώματος δεν αναφερόταν πουθενά σε εκπαιδευτικά σεμινάρια, απέρριψε την πρόταση αυτή. Ακολούθησε εκτεταμένη βιβλιογραφική ανασκόπηση που αφορούσε Πανεπιστήμια στον Ευρωπαϊκό χώρο τα οποία είχαν καταγράψει στο Παράρτημα Διπλώματος τις δραστηριότητες των φοιτητών τους. Παραδείγματα αποτελούν η συμμετοχή των φοιτητών στο πρόγραμμα Erasmus, η εθελοντική δράση τους σε διεθνή και εθνικά συνέδρια, διακρίσεις που είχαν οι φοιτητές σε διάφορες αθλητικές δραστηριότητες καθώς και

τη συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικά σεμινάρια της βιβλιοθήκης συγκεκριμένης θεματολογίας που έχουν παρακολουθήσει κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Τα αποτελέσματα της λεπτομερούς έρευνας έφεραν ως αποτέλεσμα την αποδοχή από τη Νομική Υπηρεσία και την προώθηση της πρότασης για ενσωμάτωση των εκπαιδευτικών σεμιναρίων στο Παράρτημα Διπλώματος των φοιτητών. Ακολούθησε πολύμηνη ηλεκτρονική επικοινωνία με τις Πρυτανικές αρχές σχετικά με τις ενότητες και το πλαίσιο υλοποίησης των εκπαιδευτικών σεμιναρίων της Βιβλιοθήκης για να καταλήξει η επικοινωνία αυτή, ένα χρόνο μετά - το Νοέμβριο του 2015 με απόφαση Συγκλήτου – στην ενσωμάτωση τα εκπαιδευτικών σεμιναρίων στο Παράρτημα Διπλώματος των φοιτητών. Η απόφαση αυτή, στις 27/11/2015, επισφράγισε την αναγνώριση της αναγκαιότητας και τη χρησιμότητα του εκπαιδευτικού προγράμματος της Βιβλιοθήκης. Σύμφωνα με την απόφαση η παρακολούθηση από τους φοιτητές τεσσάρων (4) θεματικών ενότητων των εκπαιδευτικών σεμιναρίων «Πληροφοριακή Παιδεία» που προσφέρει η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου μας (με εξαίρεση της πρώτης θεματικής ενότητας LIB1 με τίτλο: «Προσανατολισμός στο χώρο της Βιβλιοθήκης»), θα αναφέρεται στο Παράρτημα Διπλώματος (Diploma Supplement) που δίδεται στους προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές του Πανεπιστημίου, ως δεξιότητα που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια των σπουδών τους.

Ηλεκτρονική Διασύνδεση της Βιβλιοθήκης με τις Γραμματείες

Για τη διευκόλυνση των Γραμματειών όλων των τμημάτων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας αλλά και των βιβλιοθηκονόμων που εμπλέκονται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Βιβλιοθήκης, δημιουργήθηκε μια εφαρμογή μέσω της οποίας οι αρμόδιοι υπάλληλοι των Γραμματειών μπορούν να ελέγχουν κατά πόσο οι φοιτητές οι οποίοι έχουν κάνει αίτηση ορκωμοσίας πληρούν τις προϋποθέσεις ώστε να εισαχθεί ως δεξιότητα στο Παράρτημα Διπλώματος η συμμετοχή τους στα εκπαιδευτικά σεμινάρια της Βιβλιοθήκης.

Σύμφωνα με τον Κολοβό και Βοζανά (2017) η φόρμα διαχείρισης αποτελεί μια «κοινή» φόρμα

της οποίας τα στοιχεία είναι προσπελάσιμα ταυτόχρονα όχι από το προσωπικό της Βιβλιοθήκης και των Γραμματειών, αλλά και από τους συμμετέχοντες των σεμιναρίων. Και πάλι, το προσωπικό της Βιβλιοθήκης έχει πλήρη πρόσβαση στα στοιχεία της βάσης, ενώ οι Γραμματείες και οι χρήστες μπορούν μόνο να προβάλλουν τα αντίστοιχα στοιχεία. Από τη μεριά των Γραμματειών, τα στοιχεία ενημερώνονται και είναι προσπελάσιμα άμεσα. Σε περίπτωση που ένας φοιτητής πληροί τις προϋποθέσεις λήψης του Diploma Supplement της παρακολούθησης σεμιναρίων της Βιβλιοθήκης, τότε εμφανίζονται όλες οι πληροφορίες που είναι απαραίτητες από το προσωπικό των γραμματειών για να εισαχθούν στην εφαρμογή της καρτέλας του φοιτητή, ενώ είναι δυνατή και η εκτύπωση/αποθήκευση της βεβαίωσης diploma supplement.

Τέλος, οι συμμετέχοντες μπορούν να κατεβάσουν τη βεβαίωση συμμετοχής τους σε κάθε θεματική ενότητα απευθείας από τον ιστότοπο της

Βιβλιοθήκης, τρεις ημέρες μετά την ολοκλήρωση του σεμιναρίου, έτσι ώστε να καταμετρηθούν οι απουσίες. Η βεβαίωση συμμετοχής συνοδεύεται και πάλι από ένα μοναδικό αναγνωριστικό γνησιότητας προς αποτροπή πλαστών βεβαιώσεων.

Βλ. Παράρτημα 1 στο οποίο παρατίθεται το περιβάλλον διαχείρισης από τη Βιβλιοθήκη και το προσωπικό των Γραμματειών, της ανάκτησης των βεβαιώσεων συμμετοχής και το διάγραμμα ροής της υπηρεσίας.

Βλ. Παράρτημα 2 στο οποίο παρατίθεται το περιβάλλον ανάκτησης βεβαιώσεων Diploma Supplement και συμμετοχής.

Συμπεράσματα

Η θεσμοθέτηση της Πληροφοριακής Παιδείας στα Πανεπιστήμια όπως διαπιστώσαμε από την βιβλιογραφική ανασκόπηση είναι μια περίπλοκη και χρονοβόρα διαδικασία στην οποία εμπλέκονται διάφοροι παράγοντες όπως η Διοίκηση του Πανεπιστημίου, οι Βιβλιοθηκονόμοι, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Πολλές φορές είναι χρονοβόρες διαδικασίες ειδικά αν θέλουμε να αναπτύξουμε και να εφαρμόσουμε μια πολιτική Πληροφοριακής Παιδείας σε επίπεδο Ακαδημαϊκού Ιδρύματος. Ήδη το πρώτο βήμα έχει γίνει με την αναγνώριση της αξίας της Βιβλιοθήκης και τη σπουδαιότητα της Πληροφοριακής Παιδείας που παρέχεται και προσφέρεται στην Ακαδημαϊκή Κοινότητα από τη Διοίκηση και το Ακαδημαϊκό Προσωπικό του Ιδρύματος.

Εν κατακλείδι, η παροχή κινήτρων μέσω της αναγραφής των δεξιοτήτων που αποκτούν οι φοιτητές στα εκπαιδευτικά σεμινάρια της Βιβλιοθήκης, αναγνωρίστηκε ως σημαντικό στοιχείο από τη Διοίκηση του Πανεπιστημίου με αποτέλεσμα την αύξηση συμμετοχής των φοιτητών στο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα της Βιβλιοθήκης.

Βιβλιογραφία

ACRL Research Planning and Review Committee. (2016). Top trends in academic libraries: A review of the trends and issues affecting academic libraries in higher education. *College & Research Libraries*, Vol 77, No 6. Διαθέσιμο στο: <https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/view/9505/10798>. [Πρόσβαση στις 23 Σεπτεμβρίου 2018].

Association of College & Research Libraries (ACRL). (2011). *ACRL Information, Literacy Competency Standards for Higher Education*, available at: <http://www.ala.org/acrl/standards/ilframework> [Πρόσβαση στις 23 Σεπτεμβρίου 2018].

Clapsopoulos I. (2009). *Designing information literacy programs in Greek higher education institutions*, MSc dissertation, Northumbria University, Newcastle. Διαθέσιμο στο: http://www.lib.uth.gr/clapsop/Clapsopoulos_2009_MSc_Dissertation_InfoLit_HE_Greece.pdf [Πρόσβαση στις 23 Σεπτεμβρίου 2018].

Clapsopoulos I, Zapounidou S., Balatzaras M. and Patrinos D. (2014). Scientific information management policies and information literacy schemes in Greek higher education institutions and libraries. *Information Services & Use*. Vol. 34, p. 345–352, DOI: [10.3233/ISU-140758](https://doi.org/10.3233/ISU-140758) [Πρόσβαση στις 23 Σεπτεμβρίου 2018].

Cohen, N., Holdsworth, L., Prechtel, J. M., Newby, J., Mery, Y., Pfander, J., & Eagleson, L. (2016). A survey of information literacy credit courses in US academic libraries: Prevalence and characteristics. *Reference Services Review*, 44(4), 564–582. <https://doi.org/10.1108/RSR-03-2016-0021>

EMPATIC-Autonomous Learning Through Information Competencies. (2010). Διαθέσιμο στο: <http://empatic.ceris.cnr.it/eng/Findings-Recommendations/Higher-Education-recommendations> [Πρόσβαση στις 23 Σεπτεμβρίου 2018].

Julien H., Gross M., and Don Latham. College & Research Libraries. (2018). Survey of Information Literacy Instructional Practices in U.S. Academic Libraries. *College & Research Libraries*. Vol. 79, No2. DOI: <https://doi.org/10.5860/crl.79.2.179>. [Πρόσβαση στις 23 Σεπτεμβρίου 2018].

International Federation of Library Associations (IFLA).(2006). *Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Πληροφοριακή Παιδεία στη Δια Βίου Μάθηση*. Διαθέσιμο στο <https://www.ifla.org/files/assets/information-literacy/publications/ifla-guidelines-el.pdf>.

Μορελέλη-Κακούρη, Μ. (1998). Νέο μοντέλο για την εκπαίδευση χρηστών στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες. Στο: *Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες και το πρόβλημα του εκσυγχρονισμού: πρακτικά του Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*. Αθήνα: ΕΚΠΑ.

Κανάκη, Χ. (2011). Η πληροφοριακή παιδεία στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση διερεύνηση των αντιλήψεων των φοιτητών. Διδακτορική διατριβή Αθήνα. Διαθέσιμο στο:

<http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/25994#page/1/mode/2up>.

Κολοβός, Φ., Βοζανά, Π. (2017). Αυτοματοποίηση διαδικασιών της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Στο: *23ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 15 – 16 Νοεμβρίου 2017, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*. Διαθέσιμο στο:

https://www.lib.uom.gr/images/pdf/dhmosieuseis/prosfates/pdf/23_palc_17_fulltext.pdf

Korobili S., Malliari A., Christodoulou G. (2008). Information literacy paradigm in academic libraries in Greece and Cyprus, *Reference Services Review*, Vol. 36 Issue: 2, pp.180-193, <https://doi.org/10.1108/00907320810873048>.

Κώτσιος, Π. (2008). Μέθοδοι εκπαίδευσης χρηστών σε αμερικανικά πανεπιστήμια. Στο: *1ο επιστημονικό συμπόσιο: Πληροφοριακή Παιδεία και Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση. Βόλος: Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 11-12 Δεκεμβρίου*. Διαθέσιμο στο: http://ilsym.lib.uth.gr/files/Kotsios_ft.pdf.

Νικητάκης, Μ., Σίτας, Α., Παπαδουράκης, Γ. & Πιτικάρης, Θ. (2004). Πληροφοριακή παιδεία και αυτοδύναμη μάθηση. Στο: *13ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Κέρκυρα: Ιόνιο Πανεπιστήμιο, 13-15 Οκτωβρίου*. Διαθέσιμο στο: http://eprints.rclis.org/7021/1/Pliroforiki_paideia-synedrio_Kerkyras.pdf. [Πρόσβαση στις 23 Σεπτεμβρίου 2018].

Raven, M. & D. Rodrigues (2017) . A Course of Our Own: Taking an Information Literacy Credit Course from Inception to Reality Partnership. *Innovations in Practice*. Vol. 12, No. 1 DOI: <https://doi.org/10.21083/partnership.v12i1.3907>.

Society of College, National and University Libraries (SCONUL). (2015). *Perception of the Sconul Seven Pillars of the Information Literacy*. A brief review. Διαθέσιμο στο: <https://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/Seven%20Pillars%20Review%202015.pdf> [Πρόσβαση στις 23 Σεπτεμβρίου 2018].

Βαρδακώστα, Ι. (2008). Σχέση Εκπαίδευσης χρηστών και Πληροφοριακής παιδείας: η περίπτωση της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου. Στο: *1ο επιστημονικό συμπόσιο: Πληροφοριακή Παιδεία και Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση. Βόλος: Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, 11-12 Δεκεμβρίου*. Διαθέσιμο στο: http://ilsym.lib.uth.gr/files/Bardakosta_ft.pdf. [Πρόσβαση στις 23 Σεπτεμβρίου 2018].

Virkus, S. (2003). Information literacy in Europe: a literature review. *Information Research*, 8 (4). Διαθέσιμο στο <http://www.informationr.net/ir/8-4/infres84.html> [Πρόσβαση στις 23 Σεπτεμβρίου 2018].

Virkus, S. (2013). *Information Literacy in Europe: Ten Years Later*. Institute of Information Studies. Tallinn University, 23rd October, 2013. Διαθέσιμο στο: <https://www.researchgate.net/publication/270958219/download> [Πρόσβαση στις 23 Σεπτεμβρίου 2018].

Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ), (2017). *Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις*. Ν. 4485/2017 ([ΦΕΚ 114 Α'](#)).

Παράρτημα 1

ΕΛΕΓΧΟΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΕΜΙΝΑΡΙΩΝ ΤΗΣ "ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ" ΩΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟ DIPLOMA SUPPLEMENT (ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΜΕΝΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΑΠΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΕΣ)

Εισάγετε τα επιθυμητά στοιχεία. Όσα περισσότερα πεδία συμπληρώνετε, τόσο περισσότερο συγκεκριμενοποιείτε την έρευνά σας, έτσι ώστε να ικανοποιούνται όλοι οι όροι αναζήτησης στα πεδία που συμπληρώσατε.

Τα πεδία με (*) είναι υποχρεωτικά

Τμήμα (*):

Υποχρεωτικά επιλέξτε το τμήμα που ανήκει ο φοιτητής, προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό. Θα πρέπει το τμήμα αυτό να έχει δηλωθεί κατά την αίτηση του φοιτητή

Επώνυμο:

Εισάγετε το επώνυμο του φοιτητή που αναζητάτε. Μπορείτε απλά να βάλετε και τμήμα του επωνύμου, αν δεν είστε σίγουροι για τον τρόπο που γράφεται. Για παράδειγμα αν βάλετε Αθαν το σύστημα θα αναζητήσει όλους τους χρήστες των οποίων το επώνυμο ξεκινάει από "Αθαν".

Αρ. Μητρώου:

Εισάγετε τον αριθμό μητρώου του φοιτητή. Εδώ θα πρέπει να τον εισάγετε όπως τον εισήγαγαν οι φοιτητές κατά τη συμπλήρωση της αίτησής τους στη βιβλιοθήκη, για παράδειγμα 12/99 ή πms12315. Αν όμως στην αίτηση, ο φοιτητής εισήγαγε τον αριθμό μητρώου λανθασμένα, τότε δε θα επιστραφούν αποτελέσματα έστω κι αν εσείς τον εισάγετε σωστά.

Αναζήτηση

- ο **Αναγνωριστικό Γνησιότητας:** -
 - ο **Όνοματεπώνυμο:** ΜΑΝΟΥΣΑΚΗ ANNA ANΑΣΤΑΣΙΑ
 - ο **Ημ/νια Υποβολής:** 10.10.2017 23:01:04
 - ο **Αρ. Μητρώου:**
 - ο **Κατηγορία Χρήστη:** Προπτυχιακοί Φοιτητές
 - ο **Τμήμα:** (Προ) Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών
 - ο **Τηλέφωνο:**
 - ο **e-mail:**
 - ο **Αριθμός Κάρτας Χρήστη:**
 - ο **Κατάσταση:** **ΜΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΩΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟ DIPLOMA SUPPLEMENT (Ενότητα: 3)**
 - ο **Αναγνωριστικό Γνησιότητας:** 895320eba6ad3890aa3e748682a4895d
 - ο **Όνοματεπώνυμο:** ΤΣΙΜΟΥΡΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ
 - ο **Ημ/νια Υποβολής:** 18.02.2018 15:11:33
 - ο **Αρ. Μητρώου:**
 - ο **Κατηγορία Χρήστη:** Προπτυχιακοί Φοιτητές
 - ο **Τμήμα:** (Προ) Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών
 - ο **Τηλέφωνο:**
 - ο **e-mail:**
 - ο **Αριθμός Κάρτας Χρήστη:**
 - ο **Κατάσταση:** **ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΩΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟ DIPLOMA SUPPLEMENT (Ενότητα: 4 - Ενότητες**
 - Έρευνα σε βιβλιογραφικές πηγές (LIB2) την 01.03.2018**
 - Πρότυπα και Εργαλεία συγγραφής εργασίας (LIB3) την 08.03.2018**
 - Τεχνικές Αναζήτησης Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων (LIB5a) την 14.03.2018**
 - Τρόποι αποτελεσματικής παρουσίασης της εργασίας σας (LIB4a) την 08.03.2018)**
- (Units: 4 - Units
- Research in bibliographic resources (LIB2) on 01.03.2018**
- Standards and tools of writing an assignment (LIB3) on 08.03.2018**
- Research strategies for postgraduate studies (LIB5a) on 14.03.2018**
- Effective ways on presenting your assignment (LIB4a) on 08.03.2018)** [Ανάκτηση Βεβαίωσης](#)

Σχήμα 1 – Διαχείριση Συμμετοχών Σεμιναρίων Βιβλιοθήκης - Γραμματείες & Ανάκτηση Βεβαίωσης Συμμετοχής

Παράρτημα 2

ΑΙΤΗΣΗ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ

Από εδώ μπορείτε να παραλάβετε τη βεβαίωση συμμετοχής σας στις ενότητες των σεμιναρίων πληροφοριακής παιδείας. Οι βεβαιώσεις συμμετοχής είναι διαθέσιμες τρεις ημέρες μετά την πραγματοποίηση του σεμιναρίου της θεματικής ενότητας της οποίας τη βεβαίωση θέλετε να παραλάβετε.

Κωδικός Κάρτας Χρήστη (*):

Εισάγετε τον κωδικό κάρτας χρήστη που εισάγατε στην αίτηση εγγραφής σας στο σεμινάριο

Θεματική Ενότητα (*):

Επιλέξτε τη θεματική ενότητα για την οποία θέλετε να παραλάβετε τη βεβαίωση συμμετοχής. Οι βεβαιώσεις συμμετοχής διατίθενται τρεις ημέρες μετά την ολοκλήρωση του σχετικού σεμιναρίου

Εισάγετε το Κείμενο (*):

βιβλιοθήκη
& κέντρο πληροφορίας
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

www.lib.uoi.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Βεβαίωση Παρακολούθησης

Βεβαιώνεται ότι ο/η κ./κα. ΛΑΜΠΡΙΝΗ ΠΑΓΚΑΛΟΥ
Παρακολούθησε τη θεματική ενότητα διάρκειας 2,5 ωρών, με τίτλο:

« Έρευνα σε βιβλιογραφικές πηγές (LIB2)»

που πραγματοποιήθηκε στις 17.05.2017 στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
στα πλαίσια του εκπαιδευτικού Προγράμματος Πληροφοριακής Παιδείας της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας
σε συνεργασία με το Κέντρο Υπολογιστών και Δικτύων και το Γραφείο Διασύνδεσης.

Η Εκτελούσα Καθήκοντα
Προϊσταμένου Διεύθυνσης της Βιβλιοθήκης

Ελισσάβητ Τσανακτσίδου

ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗΣ

Αναγνωριστικό γνησιότητας: 78c5e7c3580a996e45b85a08149a0152

Βεβαίωση

Σύμφωνα με τα αρχεία του Πληροφοριακού Τμήματος της Βιβλιοθήκης

ο/η κ/κα **ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΤΣΙΜΟΥΡΗ**
φοιτητής/τρια του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος
Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών

πληροί τις προϋποθέσεις για την προσθήκη της απαιτηθείσας δεξιότητας από τα σεμινάρια
της Βιβλιοθήκης και Κέντρου Πληροφόρησης με τίτλο "Πληροφοριακή Παιδεία"

Ενότητες

Έρευνα σε βιβλιογραφικές πηγές (LIB2) την 01.03.2018
Πρότυπα και Εργαλεία συγγραφής εργασίας (LIB3) την 08.03.2018
Τεχνικές Αναζήτησης Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων (LIB5a) την 14.03.2018
Τρόποι αποτελεσματικής παρουσίασης της εργασίας σας (LIB4a) την 08.03.2018

Units

Research in bibliographic resources (LIB2) on 01.03.2018
Standards and tools of writing an assignment (LIB3) on 08.03.2018
Research strategies for postgraduate studies (LIB5a) on 14.03.2018
Effective ways on presenting your assignment (LIB4a) on 08.03.2018

Η Εκτελούσα Καθήκοντα
Προϊσταμένου Διεύθυνσης Βιβλιοθήκης

Ελισσάβητ Τσανακτσίδου

Αναγνωριστικό γνησιότητας: 895320eba6ad3890aa3e748682a4895d

Σχήμα 2 –Ανάκτηση Βεβαιώσεων Diploma Supplement & Συμμετοχής